

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	จ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ช
สารบัญตาราง	ฎ
สารบัญรูป	ฏ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา	1
1.2 คำถามการวิจัย	5
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
1.4 สมมุติฐานการวิจัย	5
1.5 ขอบเขตการวิจัย	5
1.6 นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ	6
1.7 ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา	7
1.8 แนวคิด ทฤษฎี ที่ใช้ในการศึกษา	7
1.8.1 แนวคิดวิวัฒนาการการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตร: กรณีชุมชนสวนเมือง	8
1.8.2 แนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน	15
1.8.3 แนวคิดพื้นที่อนุรักษ์ (Protected Area): อุทยานแห่งชาติ	21
1.8.4 แนวคิดการควบคุมและครอบครองพื้นที่	23
1.8.5 ทฤษฎีการเข้าถึง	32
1.8.6 แนวคิดวิถีการดำรงชีพ	37
1.9 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา	41
1.9 ระเบียบวิธีวิจัย	44
บทที่ 2 บ้านขุนลาว: ชุมชนสวนเมืองท่ามกลางกระแสการพัฒนาและการอนุรักษ์	47
2.1 ประวัติความเป็นมาของชุมชนบ้านขุนลาว	47
2.2 ประวัติความเป็นมาของการจัดตั้งพื้นที่อุทยานแห่งชาติขุนแจ	62
2.3 สรุป	66

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 การเปลี่ยนแปลงในบ้านขุนลาวกับการปรับเปลี่ยนวิถีการดำรงชีพ	68
3.1 เมืองพืชเศรษฐกิจของชุมชน	68
3.2 กระบวนการจัดสรรพื้นที่ปลูกเมืองบ้านขุนลาว	70
3.3 เทคนิควิธีการปลูกและเก็บเกี่ยว	71
3.4 วิถีการผลิตเมือง	79
3.5 กระบวนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชุมชนสวนเมืองบ้านขุนลาว	81
3.5.1 การเปลี่ยนแปลงจากภายใน	81
3.5.2 การเปลี่ยนแปลงจากภายนอก	84
3.6 การปรับตัวของชุมชนสวนเมือง	87
3.6.1 การปรับตัวจากภายในชุมชน	88
3.6.2 การปรับตัวจากภายนอกชุมชน	93
3.7 สรุป	99
บทที่ 4 การรับมือกับมาตรการอนุรักษ์และกระบวนการต่อรองเพื่อเข้าถึงทรัพยากร	102
4.1 กระแสการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ	102
4.2 นโยบายของรัฐ	106
4.3 การบังคับใช้กฎหมายในพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์	110
4.4 การรับมือจากนโยบายการอนุรักษ์	112
4.4.1 การใช้ความเป็นชุมชนดั้งเดิมก่อนการเข้ามาของอุทยานแห่งชาติขุนแจ	112
4.4.2 การให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่	114
4.4.3 การชุมนุมเคลื่อนไหว	116
4.5 กระบวนการต่อรองเพื่อเข้าถึงทรัพยากร	119
4.5.1 การเจรจาร่วมกันระหว่างรัฐกับชุมชน	119
4.5.2 การสร้างสัญลักษณ์ทางพื้นที่	121
4.5.3 การร่วมกิจกรรมกับภาครัฐในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากร	122
4.6 สรุป	124

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ	127
5.1 สรุปและอภิปรายผลการศึกษา	127
5.2 ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา	140
5.3 ปัญหาและข้อจำกัดในการศึกษา	140
5.4 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป	141
บรรณานุกรม	143
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	151
ภาคผนวก ข รายชื่อบุคคลที่ทำการสัมภาษณ์เชิงลึก	159
ภาคผนวก ค ประวัติป่าเมี่ยง	160
ประวัติผู้เขียน	

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
2.1 ประชากรปี 2550	56
2.2 การประกอบอาชีพของครัวเรือน	58
2.3 ระดับการศึกษา	59
2.4 โครงสร้างพื้นฐาน	62
3.1 ปฏิทินการเก็บเกี่ยวในรอบปีการผลิต	74
3.2 สาเหตุของการบริโภคเมืองที่ลดลงตามลำดับ	86
3.3 พืชหรือสินค้าในชุมชน	101
4.1 การวิเคราะห์ปัญหาในการเข้าไปใช้ทรัพยากร	109
4.2 การวิเคราะห์กฎระเบียบการอนุรักษ์ในพื้นที่	111
4.3 การวิเคราะห์การรับมือกับแรงกดดันของเจ้าหน้าที่รัฐ	115
4.4 การวิเคราะห์การเข้าไปใช้ทรัพยากรในพื้นที่	119
4.5 กฎระเบียบหมู่บ้านขุนลาว	121

สารบัญรูป

รูป	หน้า
1.1	กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา
2.1	แผนที่ศึกษาบ้านขุนลาว ต. แม่เจดีย์ใหม่ อ. เวียงป่าเป้า จ. เชียงราย
2.2	ลักษณะการตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ศึกษา
2.3	การใช้ประโยชน์จากที่ดินในพื้นที่ศึกษา
2.4	อุทยานแห่งชาติขุนแจ
3.1	พื้นที่ปลูกเมี่ยง
3.2	อุปกรณ์การเก็บเมี่ยง
3.3	ไม้พินึงเมี่ยง
3.4	ดอกที่ใช้มัดเมี่ยง
3.5	ต่างบรรจุเมี่ยง
3.6	การเก็บใบเมี่ยง
3.7	การนำเมี่ยงมานึ่งให้สุก
3.8	การนำเมี่ยงมามัดให้เป็นกำ
3.9	วงจรจากผู้ผลิตเมี่ยงสู่ผู้บริโภค
3.10	การอพยพย้ายเข้าและย้ายออกของคนในชุมชน
3.11	จำนวนการเกิดของเด็กทารก
3.12	ดอกหญ้า
3.13	พื้นที่ปลูกไม้ดอกไม้ประดับในพื้นที่บ้านของคนในชุมชน
3.14	พื้นที่ปลูกไม้ดอกไม้ประดับของพ่อค้าจากเชียงใหม่และกรุงเทพฯ
3.15	พื้นที่ปลูกเสาวรส
3.16	พื้นที่ปลูกเมี่ยงและกาแฟ
3.17	ต้นกาแฟ
4.1	การประชุมในหมู่บ้าน